



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Antiquae Lectionis Tomus ...

In Qvo XVI. Antiqua Monumenta Ad Historiam Mediae Aetatis Illustrandam,
Nunquam Edita

Canisius, Heinrich

Ingolstadii, 1601

Constitutiones Salisburgensis Concilii, Habiti Anno 1274.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64144](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64144)

CONSTITVTIO
NES SALISBURGENSIS
CONCILII, HABITI ANNO

1274.

* *Fridericum.** *Apostolicæ
Sedis Legatus.*

D honorem & gloriam sponsæ Christi, & fidei
Christianæ. Nos Dei Gratia * F. sanctæ Salisbur-
gensis Ecclesiæ Archiepiscopus * A. S. L. Leo,
Petrus, Bruno, VVernhardus, & Ioannes Rati-
ponensis, Parauiensis, Brixinensis, Secouensis, & Chimensis
Ecclesiarum Episcopi, in prouinciali hoc sancto Concilio
congregati, de consilio Ven. Prælatorum Saltzburger-
prouinciæ, qui præsentibus interfunt Concilio; absentium et-
iam fratrum, tam Episcoporum, quàm aliorum Prælatorum
accedente consensu, diffiniendo præcipimus, vt Episcopi,
Abbates, Archidiaconi, & alij Ecclesiarum Prælati, statuta
sacri generalis Concilij celebrati proxime in Lugduno, in Ec-
clesijs & subditis suis clericis & laicis, secundum quod eadem
statuta istis & illis conueniunt & quantum eos tangunt, sic
solicite & frequenter studeant publicare, vt ipsorum * pro-
nunciantium, & subditorum memoriæ & obseruantia im-
primatur. Sed & Constitutiones venerandæ memoriæ quan-
dam domini Guuidonis tituli S. Laurentij in Lucina presby-
teri Cardinalis in prouincia Salisburg. Apostolicæ Sedis leg-
gati, quæ licet Ecclesiarum vtilitatem contineant, & saluten-
su adeant animarum, in dissuetudinem transierunt, cum præ-
dicti generalis Concilij ordinationibus & statutis, nec non
& his, quæ pro vtilitate locorum & temporum in hoc pro-
uinciali

*Que erant ad
oram apogra-
phi apponit
Statuta sacri
Concilij Lug-
dun. publicen-
tur.*

** fort. prouin-
cialium.*

*Item constitu-
tiones Domini
Guuidoni Car-
dinalis S. Lau-
rentii in Luci-
na.*

provinciali Concilio apponentur à nobis ad noritiam subdito-
rum taliter deducantur, ne quenquam totius prouincię pro-
babilis error ac ignorantia valeat excusare.

Cum Abbates Ordinis S. Benedicti Salisburgensis pro-
uincię capitula sua prouincialia, longis retro temporibus
non curauerint celebrare, propter q̄ circa regulares obser-
uantias idem Ordo non mediocriter est collapsus, nos eif-
dem Abbatibus nostrę prouincię firmiter & districtè præ-
cipiendo mandamus, vt prouinciale Capitulum suum infra
festum Resurrectionis venturum proximo celebrent, iuxta
formam à sacris Canonibus eis datam. In quo de moribus
corrigen- dis, tam in seipsis, quàm in suis subditis tractent &
ordinent diligenter. Alioquin nos in proximo prouinciali
Concilio ad reformationem prædicti Ordinis, quantum de
iure possumus, procedemus.

Ex nunc tamē eisdem Abbatibus præcipimus & manda-
mus, vt monachos fugitiuos in seculo diuagantes reuocari
procurent. Et quod in singulis monasterijs carcer fiat, in quo
incorrigibiles seu aliàs delinquentes enormiter monachi,
prout culpę qualitas exigit, recludantur.

Sed nec licitum sit Abbatibus, cum nec vnquam licue-
rit, monachos ad ordinem strictiorem transeuntes minimè
absoluere ab obedientia, quę monachorum ossibus insepa-
rabiliter est affixa.

Illam & prauam Abbatum consuetudinem reproba-
mus, qua Abbates pro excessibus leuibus, & nonnunquam
simulatis offensis passim & indifferenter de Monasterijs ad
Monasteria monachos suos mittunt, cum delictum potius
illic puniti & mori debeat, vbi committitur & patrat, cum
nec tales missi ad alia monasteria peccata sua lugeant, sed
vagentur potius dissolutè. Quod si necessitas exigit, vt mo-
nachus ad monasterium aliud transmittatur, hoc Abbati

G g g g 3 non

*Item prouin-
cialis huius
Concilij.*

*Abbates S.
Benedicti ce-
lebrent Capi-
tula prouincia-
lia.*

*Monachos fu-
gitiuos reuo-
cent.
Carceres con-
struant.*

*Monachos ad
strictiorem Or-
dinem transe-
untes ab obe-
dientia non
absoluant.*

*Pro leuibus of-
fensis ad alia
monasteria nō
mittant.*

*Si necessitas
transmissionē
exigat, causa
eiusdē et tem-
pus reditus ab
Epo ordinetur*

non liceat, nisi causa missionis & tempus reditus per loci Episcopum ordinetur.

*Vasa sacra et
similia non be-
nedicant, nisi
habeant priui-
legia Pontifi-
cia, de quibus
fidem faciant.*

Sunt insuper quidam Abbates, qui indulgentijs & remissionib⁹ faciendis in mitris, annulis, sedibus & deferendis nec non in benedictione sacrarum vestium, & Ecclesiasticorum vasorum, & cæteris, quæ ordinem & officium Ecclesiæ requirunt, sibi Pontificum potestates usurpant; his districtè præcipiendo mandamus, vt de cætero talia non attentent, aut in proximo prouinciali Concilio fidem nobis faciant priuilegiarum, quibus sibi talem vendicant potestatem.

*Eadem obser-
uentur à Ca-
nonicis regu-
laribus.*

Hæc eadem in Canonicis regularibus, quantum diuersitas religionum sustinet, volumus obseruari; salua dignitate & priuilegio Saltzburgeris Capituli, cuius ordinationem nos Archiepiscopus nobis specialiter reseruamus. Cæterum in alijs, quæ ad morum correctionem & obseruantiam pertinent, regulares sibi in prouinciali Capitulo sic prouideant, ne nos ipsis in hoc deficientibus prouidere cogamur; maximè in moderandis eorum euectionibus & quibusdam vanitatibus, quæ ad pompam labentis seculi pertinent, re- frenandis in ipsis.

*Renocantur
concessionēs
date religiosi,
de audiendis
confessionibus
et largiendis
indulgentiis.*

Ad hæc, cum prædecessores nostri bonæ memoriæ Pontifices diuersarum religionum fratribus, in confessionibus audiendis, remissionibus & indulgentijs largiendis, & alijs pluribus faciendis, quæ ad Sacerdotale & Pontificale ministerium pertinent, potestatem suam duxerint committendam, quarum Religionum nonnullæ in proximo generali Concilio sint sublatae, quorum & fratrum aliqui potestatem sibi tradita sunt abusi, nos auctoritate præsentis Concilij omnium auctoritatem, potestatem, siue licentiã à nobis vel à nostris prædecessoribus cuiuscunq; Religioni vel Ordini aut fratris

fratribus ordinum quorumcunq; traditam, in præmissis, aut aliquo præmissorum, reuocamus in totum.

Si quis autem ex vobis nouam super his commissionem decreuit facere, in hoc, illud quod saluti animarum expedit, & alieno iuri non detrahat, arbitretur.

Præterea cum prædicti nostri antecessores Clericorū Episcoporum remissiones & indulgentias in Diocesis suis datas diuersis locis ordinibus & personis ratas habere cōsueuerint indistinctè, ac per hoc formam modosq; correctionis debitæ, sicut experimento didicimus, in locis pluribus * enumerentur, præsentis * Synodi omnes & singulas
* fort. eneruent.
* fort. Synodi auctoritate.
 nati habitationes, tam nostras, quàm prædecessorum nostrorum in huiusmodi indulgentijs manere volumus in suspensio, & ne quis eis utatur, sub anathemate prohibemus, donec Episcopus loci ordinarius plenè discutiatur, quas in quibus locis ratas habere conueniat, aut quas magis expediat reuocari; & hoc maximè in personis quæstuariorum volumus obseruari, qui per huiusmodi indulgentias indiscretas ad contemptum clauium & errorem longè plures præcipitant, quàm erigant ad salutem. Hos & nullo modo recipi volumus, vel admitti, nisi cum diocesis, Episcopi nuncio litterato-
Quæstuarii nullo modo recipiantur.
 rio destinato.

Cum in prouincia Saltzb. diuersi Clerici sæculares non ponentes terminum avaritiæ, nec salutem propriam præcedentes, onerare se pluribus beneficijs Ecclesiasticis non formident; Nos, qui aliorū indigentijs & saluti occurrere cupimus; & Ecclesiarum necessitatibus providere, auctoritate præsentis Concilij firmiter & distinctè præcipimus, ut singuli plura beneficia possidentes, aut recepto ultimo sint cōtenti, aut in ipso proximo prouinciali Concilio, seu Epali Synodo, quæ terminū ipsi peremptorium assignamus, legitimis documentis edoceant, secū esse p eum, qui de iure
Pluralitas beneficiorum inhibetur.
 hoc

Nisi ad sine dispensationes eorum qui de iure dispensare possunt.

hoc facere potuerit, dispensatum, alioquin nos tam formam Canonum, circa hoc traditam, quam Statutum bonæ memoriæ Domini Gvvidonis Card. quondam in prouincia nostra A. S. L. prouidere curabimus beneficijs & personis.

Clerici animarum curam habentes in parochus residentis

Cæterum cum per mercenarios temporales, quos Ecclesiarum rectores & plebani in Ecclesijs parochialibus instituunt & destituunt nonnunquam interposito turpi pacto, animarum salus & Ecclesiarum utilitas damnabiliter negligantur. Nos omnes & singulos clericos in Saltz. Prouincia curam animarum habentes huius auctoritate Concilij ad personalem in beneficijs residentiã reuocamus, terminum eis peremptoriũ festum Purificat. Beatæ Mariæ Virginis venturum proximo assignantes, omnibus & singulis licentijs pro dissimulanda eorum absentia ipsis datis penitus reuocatis; salua nobis auctoritate dandi licentiam ijs, quibus visum fuerit expedire. Quod si præmissa contempserint aut neglexerint adimplere, & tunc ipsos à perceptione fructuum & administratione temporalium suspendimus, & volumus remanere suspensos; quod si temerè se ingesserint, priuati sint beneficijs ipso iure. Fructus autem per locorum Archidiaconos in utilitatẽ illius Ecclesiæ conuertantur; salua Vicarij sufficienti & debita portione. Eisdem insuper Ecclesiarum Rectoribus præcipimus, vt ad ordinem, quem beneficij sui cura requirit, se faciant ordinari infra tempus à Canone institutum; alioquin quod de non residentibus est prædictum, circa fructus non percipiendos & priuationem beneficij intelligi volumus in eisdem. In beneficijs vero, quibus licet per vicarios deseruire, volumus sic seruari, vt vitæ donec, loci Episcopo præsententur, qui per se vel per alios ipsos in huiusmodi Vicarijs perpetuet, & sufficientẽ suis necessitatibus de Ecclesiarum redditibus eis constituat portionem: alioquin singuli Episcopi per suas dioceses elapso trimestri tempore prouidere curabunt.

Rectores Ecclesiarum Ordines requisitos recipiant.

Edicto perpetuo prohibemus, ne Clerici comam nutriant, maxime Sacerdotes, qui taliter tondeantur, ut pateant eis aures. Ceteri inferioris ordinis Clerici in tonsura non multum discrepent ab eisdem, coronam & desuper congruentem habeant.

Vestes non deferant nisi clausas, quas omnimodo prohibemus à latere aperiri. Argentatis aut quocumque metallo ordinatis cingulis, fibulis, nodulis, in manicis & capitibus non vrantur, sed nec procedant in publicum* circumcincti veste suprema. In pileis suffurraturas non habeant, nisi forte de nigro cenlato, vel panno, aut nigra pelle* aguna. Cauda pillæa strictissime prohibemus.

Clericus non viator, in sacris ordinibus constitutus, aut Monachus, vel Canonicus regularis, si tabernam intraverit sine causa evidenti, rationabili & honesta, bibens aut comedens, aut in vicino loco seruenti tabernæ, vel aliàs publico aliquantulam moram traxerit, ab officio sit suspensus, donec unum diem in pane & aqua ieiunet. si ibidem iuserit ad aleas vel taxillos, ab officio sit suspensus, donec duos dies in pane & aqua ieiunet. Sed in his tertio deprehensus consuetudinem non amittat, aut si suspensus ingesserit se diuinis, per sententiam Episcopi priuetur beneficio, si quod habet, si non habet, pro Episcopi arbitrio puniatur.

Sacerdos, qui excommunicatione aut officij suspensione ligatus animo indurato præsumpserit profanare diuina, Episcopali carceri mancipetur, usque ad expiationem tanti criminis puniendus; & hoc idem in Clerico, seu Religioso, in furto vel alias in enormi crimine deprehenso, volumus obseruari.

Qui Clericum vel Monachum pro excessibus suis à Prelato suo rationabiliter captiuatum præsumpserit fracto carcere liberare, ipso facto sententia excommunicationis, quam

H h h h

ex

Clerici comam non nutriant.

Vestes clausas deferant. Quales ea esse debeant.

** For: nisi circumcincti.*

** For: aguna.*

Clerici non viatores tabernas ne ingrediantur.

Clericus excommunicatus sacra profanans carceri mancipetur.

Clericū rationabiliter captiuatum fracto carcere liberans

ex nunc in ipsum proferimus, sit ligatus: & si possibile fuerit, qui non liberandum liberat, pœnam patiat, & carcerem, & in locum subeat iniuste liberati.

Praelati neminem tondeant aut benedicant nisi approbatam profiteatur regulam.

Nullus deinceps pœlatus, nullus plebanus, nullus alius, cuiuscunque ordinis vel religionis existat, masculinus, aut fœminam tonsurare aut benedicere sibi vestes pœlatis, nisi certam de approbatis profiteatur regulam, & se destinet certo loco: Eos vero vel eas, qui vel quæ contrarium fecerint, à locorum rectoribus vel plebanis per censuram Ecclesiasticam, monitione pœmissa, compelli pœcipimus; aut certæ Religionis se conferant, aut religionis vestem, quæ vagandi eis pœstet materiam & opportunitatem accommodat delinquendi, abijciant ne irregularem vitam religiosa vestis obumbret. Hoc statutum tantum extendi volumus in futurum.

Contra vagos scholares, Sabrendes Schuler.

Sub vagorum scholarium nomine quidam per Saltzbo. provinciam discurrentes Monasterijs & Ecclesijs se exhibent adeo onerosos, quod per eorum importunitatis audaciam, nonnunquam Clerici illud eis erogare coguntur, de quo fuit necessitatibus pauperum providendum: denegantibus sibi suffragia (per quæ occasione nutriunt mala vitæ) calumnias inferunt; conferentibus sibi quod postulant, vituperium existunt: reuerentiæ Clericali vituperium multum detrahitur, dum blasphemias huiusmodi per subtractionem nostri & nobis subditorum suffragij respicere compellatur, auctoritate sacri Concilij prohibemus, ne quis Pœlatorum, Plebanorum, aut Vicariorum, seu quæcunque persona Ecclesiastica post spacium duorum mensium, infra quem terminum de ordinata sibi vita provideant, ipsis aliquid beneficii, vel iuaminis erogare pœsumat. Qui contrarium fecerit, tamdiu ab ingressu Ecclesiæ sit suspensus donec

donec in subsidium terræ sanctæ vsualis monetæ conferat
vnam libram. Hanc tamen constitutionem extendi volu-
mus ad pauperes aduenas, & pro necessitatibus suis publicè
mendicantes.

Ad hæc quidam ludi noxij, quos vulgaris elocutio
Eptus puor appellat, in quibusdam Ecclesijs exercentes a-
deo insolenter, quod nonnunquam enormes culpe & dam-
na graua subsequuntur. Ex ipsis hos ludos in Ecclesijs, & à
personis Ecclesiasticis de cætero fieri prohibemus; nisi for-
te parui XVI. annorum & infra fuerint, qui huiusmodi ludos
exercent; quibus alij seniores ipsis nullatenus se misceant,
aut intersint.

Sententias excommunicationis, suspensionis, aut inter-
dicti, quas vnus ex nobis iustè protulerit, cæteri per ciuita-
tes suas publicabunt, & à suis faciant subditis vsque ad satis-
factionem condignam inuiolabiliter obseruari: sic vt ad
puniendum scelera peruersorum celeritate communi no-
bis inuicem succurramus.

Patres nostros venerabiles & pãtronos venerabiliter
honorandos B. S. Rupertum, Virgilium, & Augustinum,
honoribus debitis, nostræ humilitatis obsequijs venerantes,
dies festorum suorum celebres esse volumus; & sub pœna
excommunicationis præcipimus in eisdem diebus ab o-
mni seruili opere abstineri.

Nulli Religioso liceat extra suam Professionem vel
Ordinem sibi eligere confessorem, nisi de Prælati sui licen-
tia speciali.

Si aduersus correctionem Superioris sui monachus aut
Religiosus quicunque secularis personæ adiutorium aut
potentiam duxerit inuocandam, si huiusmodi inuocatio-
ne vsus fuerit, carcerali custodia tanto tempore cõcludatur,
donec præsumptionem huiusmodi pro Superioris arbitrio

Hhhh 2

pœna.

*Ludi quidam
in Ecclesia pro-
hibentur.
*Lego: Episco-
patu puerorũ,*

*Sententias cõ-
surarum, quas
vnus iustè pro-
tulerit, cæteri
quos publicæ.*

*Festa S. Ru-
perii, Virgilij
& Augustini
celebrentur.*

*Religiosus ex-
tra professionẽ
suam Confesso-
rem nõ eligat.*

*Pœna Religio-
sorum qui legi-
time correcti
inuocant bra-
chiũ secularẽ.*

pœna sufficiens recompenset. Et vt alijs talia præsumendi pœnæ durtia sit terrori, præsumptionem huiusmodi nulli vnquam tempore in eadem Ecclesia seu Monasterio cuiusquam dignitatis vel administrationis officium consequatur aliàs etiam pro superioris arbitrio legitime puniendus.

Quidam Cardinalis statutum obseruetur.

Statutum venerandæ memoriæ Domini Gvvidonis quondam tituli S. Laurentij in Luscina presbyteri Card. quondam in nostra prouincia A.S. Leg. quo salubriter est promissum, vt in diœcesi, in qua contingit Prælatum aliquem aut Canonicum cathedralis Ecclesiæ captiuari, cesset generaliter à Diuinis, pro necessitate * corporis, ad nos Archiepiscopum & Episcopos extendentes, præsentis cõstitutis edicto, vt si (quod absit) Archiepiscopum vel Episcopum nobis captiuari contingat, aut Ecclesias nostras vel alterius nostrum sic hostiliter & iniuriosè inuadi, vt de subuersione status ipsius probabiliter timeatur, ex tunc, per totam prouinciam Saltzb. cesset generaliter à Diuinis; postquam de captiuitate aut persecutione huiusmodi per prouinciam innotuerit manifestè. Personis tamen illustribus decoratis Principum dignitate, pro ipsorum reuerentia deferentes præsens edictum ad eos & terras eorum extendi volumus, nisi prius admoniti cessare contempserint ab offensis huiusmodi, nec emendare voluerint infra vnus mensis spatium quod fecerunt.

Contra recipientes Prælatum aut Ecclesiam de manu laicorum.

Aduersus præsumptionem damnabilem Clericorum, Prælaturas aut Parochiales Ecclesias temeritate propria occupantium, aut recipientium de manibus laicorum, antequam per diœcesanum loci, vel superiorem eius, si ipse scire quod tenetur neglexerit; fuerit inuestitus; auctoritate * P. DC. iure, si quod habet in beneficio eodem, sit ipso iure priuatus; & nihilominus ipso facto sententiam excommunicationis incurrat: in qua si per annum persistit contumaciter,

** Antonius Vellerus, frater Marci, vir vndequidam in*

maciter animo indurato, ab omni Ecclesiastico beneficio remoueat, tanquã inhabilis & indignus nunquam de cætero ad aliquod aliud beneficium admittendus. Hanc & constitutionem incidere voluimus, qui iam in præmissis delinquere præsumserunt.

Præsentis auctoritate Concilij Ecclesiarum Aduocatos, qui Ecclesias onerant, vltra consuetam & debitam seruitutem, ac per hoc Ecclesiarum libertates violant & infringunt, publicè commonemus, vt ab indebitis vexationibus Ecclesiarum & bonis ipsarum abstineant, & iuris debitæ sint contenti; alioquin aduersus eorum iniuriam mediante iustitia refrenandum, ad concessa nobis iuris beneficia recurremus.

omni antiquitate & recondita eruditione doctissimi, monuit huic hanc lectionem subesse: præsentis Concilij. Nihil opinor certius.



Hhhh 3 CON